Ghetto Fighters' House

רשק

לפני המלחמה

גליון הענינים 61.03

מדף ג.ג.

19199

ספרון של יונס טורקוב: "וועגווייזער פאר פראקטישע קרייזן", ורשה, 1924

חוברת הדרכה לחוגים דרמטיים.

רישום קודם: שני צבי: 5405

חוברת הדרכה לחוגים דרמטיים מעת יונס טורקוב אשר פורסמה בורשה ב – 1924.

תוכן העניינים.

1. מספר מלים על המשבר.
2. תפקיד החוגים הדרמטיים.
3. העבודה.
4. העצה.
5. הוועדה הטכנית.
6. וועדת הרפרטואר.
7. בימוי.
8. מנהל הבמה הטכני.
9. ניסויים.
10. תפקידים ועיבודים.
11. דיקציה.
12. הצגה.

Ghetto Fighters' House

יאנאס טורקאוו

וועגווייזער פאר
דראמאטישע קרייזן

ווארשע / 1924

Ghetto Fighters' House

יאָנאס טורקאָוו

וועגווייזער פאר
דראמאטישע קרייזן

ווארשע / 1924

Ghetto Fighters' House

זוכצעטל.

I.	אַפּאָר ווערטער צום קריזיס —	3
II.	די אויפגאַבן פון די דראַמאַטישע קרייזן —	4
III.	די אַרבעט —	5
IV.	דער ראַט —	6
V.	טעכנישע קאָמיסיע —	7
VI.	רעפּערטואַר־קאָמיסיע —	9
VII.	רעזשי —	10
VIII.	טעכנישער בינע־לייטער —	12
IX.	פּראָבן —	14
X.	ראָלן אויפפאַסונג און באַאַרבעטונג —	17
XI.	דיקציע —	20
XII.	פאָרשטעלונג —	22

I.

אַפּאָר ווערטער צום קריזיס.

מען רעדט שוין גענוג — אפשר צופיל — וועגן קריזיס, וואָס דער יידישער טעאַטער אין פוילן לעבט איצט איבער, בפרט די דראַמע, וועלכע האָט שוין אויף אַ קורצע צייט אָנגעהויבן צו באַשיינען אונזער אָרעם טעאַטער־לעבן, און מען שטרענגט אָן די מוחות צו דערגיין ווו עס ליגט דער שווערפּונקט פון דעם פּלוצלינגדיקן צוריקגיין.

אויף אַלע אַרטיסטן־צוזאַמענפאָרן — און סתם אָוונטן געווידמעטע דעם איצטיקן מצב פון יידישן טעאַטער, איז אונזערע טוער נאָך אַלץ נישט געלונגען צו געבן אַ לעזונג פאַר דער אַבגעוויסיקטער פראַגע. עס האָבן נישט געהאָלפן די „פּראַקטישע" פּאָסטולאַטן, מיט וועלכע זיי האָבן אָפּערירט. זאָלן־זשע זיי הייטער זיך פאַרטהעצן די „רעטונג" פון גוטסתדיקן בעסערן טעאַטער אין פוילן און מיר וועלן זיך פאַרנעמען מיט דער פראַגע, וואָס שטייט ביי אונז אויפן סדר־היום: דראַמאַטישע קרייזן, אויסמיידנדיק צו באַרירן דעם פאַרוויקלטן טעאַטער־פּראָבלעם, אויף וויפיל ער וועט נאַטירלעך, נישט זיין פאַרבונדן מיט אונזער פראַגע.

גלייכצייטיק מיטן שווערן קריזיס פון יידישן טעאַטער, פילט זיך אויך אַ שטאַרקער רעגרעס און דעפּאַרטירונג פון די דראַמאַטישע קרייזן. און דאָס איז אַ פעלער, ווייל ז י י טאָרן זיך נישט אָפּשרעקן פון די שוואַכע רעזולטאַטן, וואָס זענען דערווייל דער־

Ghetto Fighters' House

ז ו כ צ ע ט ל.

I.	אַפּאָר ווערטער צום קריזיס —	3
II.	די אויפגאַבן פון די דראַמאַטישע קרייזן —	4
III.	די אַרבעט —	5
IV.	דער ראַט —	6
V.	טעכנישע קאָמיסיע —	7
VI.	רעפּערטואַר-קאָמיסיע —	9
VII.	רעזשי —	10
VIII.	טעכנישער בינע-לייטער —	12
IX.	פּראָבן —	14
X.	ראָלן אויפפאַסונג און באַאַרבעטונג —	17
XI.	דיקציע —	20
XII.	פאַרשטעלונג —	22

I.

אַפּאָר ווערטער צום קריזיס.

מען רעדט שוין גענוג — אפשר צופיל — וועגן קריזיס, וואָס דער יידישער טעאַטער אין פּוילן לעבט איצט איבער, בפרט די דראַמע, וועלכע האָט שוין אויף אַ קורצע צייט אָנגעהויבן צו באַשיינען אונזער אָרעם טעאַטער-לעבן. און מען שטרענגט אָן די מוחות צו דערגיין ווו עס ליגט דער שווערפּונקט פון דעם בלוצ-לינגדיקן צוריקגיין.

אויף אַלע אַרטיסטן-צוזאַמענפאָרן — און סתם אָוונטן — געווידמעטע דעם איצטיקן מצב פון יידישן טעאַטער, איז אינזערע טער נאָך אַלץ ניט געלונגען צו געבן אַ לעזונג פאַר דער, אַזוי געוויכטיקער פראַגע. עס האָבן ניט געהאָלפן די „פּראַקטישע" פּאָסטולאַטן, מיט וועלכע זיי האָבן אָפּערירט. זאָלן-זשע זיי ווייטער זיך פאַרזוצן די „לעזונג" פון גוסתדיקן בעסערן טעאַטער אין פּוילן. און מיר וועלן זיך פאַרנעמען מיט דער פראַגע, וואָס שטייט ביי אונז אויפן סדר-היום: דראַמאַטישע קרייזן, אויסמיידנדיק צו באַרירן דעם פאַרוויקלטן טעאַטער-פּראָבלעם, אַגב וויפיל ער וועט, באַטרעפן, ניט זיין פאַרבונדן מיט אונזער פראַגע.

גלייכצייטיק מיטן שווערן קריזיס פון יידישן טעאַטער, פילט זיך אויך אַ שטאַרקער רעגרעס און דעגראַדירונג פון די דראַמאַטישע קרייזן. און דאָס איז אַ פעלער, ווייל זיי טאָרן זיך ניט אָפּשרעקן פון די שוואַכע רעזולטאַטן, וואָס זענען דערוויל דער-

Ghetto Fighters' House

גרייכט געוואָרן ביים היילן פון זייער קראַנקער עלטערער שוועסטער, זיי טאָרן אויף קיין איין אויגנבליק נישט פאַרגעסן, אַז זיי אַליין זענען אויך שווער קראַנק און פון זייער געזונטווערן איז אָפּהענגיק די צוקונפט פון אַ גאַנצן דור.

לאָמיר זיך, אַלזאָ, באַמיען צו געפינען אַ היילמיטל פאַר די דראַמאַטישע קרייזן און זוכן וועגן ווי אַזוי זיך ווידער געזונט אויף די פיס צו שטעלן.

II.

די אויפגאַבן פון די דראַמאַטישע קרייזן.

די דראַמאַטישע קרייזן דאַרפן זיין די צענטערן, ווו עס זאָלן זיך צונויפגיסן אַלע יונגע נשמות, וואָס זוכן זייערע צילן אין בייסטערייכער אַרבעט, קולטיווירן זיך און אַנדערע (דעם עולם), מעסטן זייערע כוחות ביים פאַרקערפּערן פאַרשידענע געשטאַלטן, און ווילן געפינען זייער באַפרידיקונג אין אַרבעט פאַר דער שיינער קונסט. דערפאַר דאַרפן די טירן פון די דראַמאַטישע קרייזן פון איין זייט זיין אָפן פאַר אַלע, וואָס שטרעבן אַהין צו אַ באַוווסטזיניקער, קאָנצענטרירטער אַרבעט; פון דער אַנדערער זייט — פאַרמאַכט פאַר די אַלע, וואָס קומען אַהין צוליב לאַנגווייליקייט-צייטפאַרטרייב, ציען חיונה און אַנדערע ענלעכע צוועקן.

פון די דראַמאַטישע קרייזן דערוואַרט מען אין דער צוקונפט נייע וועגן צום בעסערן יידישן טעאַטער. אויף זיי קוקט מען ווי אויף די רעפאָרמאַטאָרן. האָבנדיק דורכגעמאַכט אַ לאַנגן פּראַקטישן אַנטוויקלונגס-עטאַפּ, וועלן זיי זיין בכוח צו פאַריכטן די געמאַכטע פעלערן און פאַרשפּרייטן ליכט און וויסן אין אַלע זייטן; וועלן די יונגע קונסט-אַדעפּטן מיט זיכערע און פעסטע טריט צוקומען צום אַלטן בנין, צום טעאַטער, און פול מיט באַגייסטערונג פאַרנעמען די ערטער פון זייערע פאָרגייער.

ווי אַזוי דאַרף די אַרבעט אַוועקגעשטעלט ווערן?

III.

די אַרבעט אין די דראַמאַטישע קרייזן.

קודם־כל מוז מען פאַרמיידן די דערשיינונג, וואָס האָט אָן אָרט אין געוויסע קרייזן, אַז די גאַנצע אַרבעט ווערט אַרויפגעלייגט אויף איין פּערזאָן. די אַרבעט איז אַ צו פאַראַנטוואָרטלעכע און אַ צו שווערע, אַז ס'זאָל זי קענען אויספירן איין פּערזאָן, מעג ער זיין ווי ענערגיש און פעיק. דעריבער איז געווונטשן צו פאַרטיילן די אַרבעט אויף צווייגן און פאַר יעדן צווייג זאָל זאָרגן אַ ספּעציעלע קאָמיסיע.

עס ווערן אַלזאָ אויסגעקליבן קאָמיסיעס און די באַטרעפנדיקע אַרבעט ווערט פאַרטיילט דער געהעריקער קאָמיסיע, לויט דעם פאָלגנדיקן סדר:

1) טעכנישע קאָמיסיע, וואָס איז פאַראַנטוואָרטלעך פאַר דער ווירטשאַפטלעכער זייט פון קרייז.

2) רעפּערטואַר-קאָמיסיע, וואָס זאָרגט פאַרן מאַטעריאַל פונם קרייז.

3) רעזשי-קאָמיסיע, אָדער רעזשיסער, וואָס איז פאַראַנטוואָרטלעך פאַר דער קינסטלערישער זייט פון דער אויפפירונג (פאָרשטעלונג). די אַלע דריי קאָמיסיעס בילדן צוזאַמען איין הויפּט-קאָמיסיע, דעם אַזוי גערופענעם ראַט פון קרייז, וועלכער וויילט פון זיין זייט אַ פאָרזיצער, סעקרעטאַר און קאַסירער. די הויפּט-קאָמיסיע, ד. ה. דער ראַט, רופט צונויף פון צייט-צו-צייט זיצונגען, אויף וועלכע עס ווערן באַהאַנדלט אַלע וויכטיקע אַקטועלע פראַגן, טראָגט אַרויס רעזאָלוציעס און זאָרגט דערפאַר, אַז יעדע איינע קאָמיסיע זאָל דערפילן ווי געהעריק די אויף איר אַרויפגעלייגטע התחייבותן. יעדער פּראָיעקט, וואָס ווערט דורך וועלכער עס איז קאָמיסיע אויסגעאַרבעט, דאַרף אויף איינע פון די לויפנדיקע זיצונגען באַשטעטיקט ווערן דורכן ראַט. אַלע פאַראָרדנונגען, וואָס האָבן אַ דירעקטן שייכות צו וועלכער עס איז קאָמיסיע, ווערן אַרויסגעגעבן דורך דער באַטרעפנדיקער קאָמיסיע.

Ghetto Fighters' House

ערן ביים היילן פון זייער קראַנקער עלטערער שוועסטער,
יף קיין איין אויגנבליק נישט פאַרגעסן, אַז די אַליין
שווער קראַנק און פון זייער געזונטווערן איז אָפּ-
זוקונפט פון אַ גאַנצן דור.

ר זיך, אַלזאָ, באַמיען צו געפינען אַ היילמיטל פאַר די
קרייזן און זען ווען ווי אַזוי זיך ווידער געזונט
צו שטעלן.

II.

...פגאַבן פון די דראַמאַטישע קרייזן.

ראַמאַטישע קרייזן דאַרפן זיין די צענטרען, ווו עס
נויפגיסן אַלע יונגע נשמות, וואָס זוכן זייערע צילן אין
אַרבעט, קולטווירן זיך און אַנדערע (דעם עולם),
ע כוחות ביים פאַרקערפּערן פאַרשידענע געשטאַלטן,
פינען זייער באַפרידיקונג אין אַרבעט פאַר דער שיי-
דערפאַר דאַרפן די טירן פון די דראַמאַטישע קרייזן
ט זיין אָפן פאַר אַלע, וואָס שטרעבן אהין צו אַ באַ-
, קאָנצענטרירטער אַרבעט; פון דער אַנדערער זייט --
אַר די אַלע, וואָס קומען אהין צוליב לאַנגווייליקייט,
ב, ציען חיונה און אַנדערע ענלעכע צוועקן.

דראַמאַטישע קרייזן דערוואַרט מען אין דער צוקונפט
אַס בעסערן יידישן טעאַטער. אויף זיי קוקט מען ווי
אַרמאַטאָרן. האָבנדיק דורכגעמאַכט אַ לאַנגן פּראַקטישן
עטאַפּ, וועלן זיי זיין בכוח צו פאַרזיכן די נעמאַבטע
פאַרשפּרייטן ליבע און ווייסן אין אַלע זייטן; ווען
טס-אַרעפּטן מיט זיכערע און פעסטע טריט צוקומען
ן, צום טעאַטער, און פול מיט באַגייסטערונג פאַר.
יער פון זייערע פאָרגענגער.

דאַרף די אַרבעט אויפגעשטעלט ווערן?

III.

די אַרבעט אין די דראַמאַטישע קרייזן.

קודם-כל מוז מען פאַרמיידן די דערשיינונג, וואָס האָט אָן אָרט אין געוויסע קרייזן, אַז די גאַנצע אַרבעט ווערט אַרויפגעלייגט אויף איין פּערזאָן. די אַרבעט איז אַ צו פאַראַנטוואָרטלעכע און אַ צו שווערע, אַז ס'זאָל זי קענען אויספירן איין פּערזאָן, מעג ער זיין ווי ענערגיש און פעיק. דעריבער איז געוואונטשן צו פאַרטיילן די אַרבעט אויף צווייגן און פאַר יעדן צווייג זאָל זאָרגן אַ ספּעציעלע קאָמיסיע.

עס ווערן אַלזאָ אויסגעקליבן קאָמיסיעס און די באַטרעפנדיקע אַרבעט ווערט פאַרטיילט דער געהעריקער קאָמיסיע, לויט דעם פאָלגנדיקן סדר:

1) טעכנישע קאָמיסיע, וואָס איז פאַראַנטוואָרטלעך פאַר דער ווירטשאַפטלעכער זייט פון קרייז.

2) רעפּערטואַר-קאָמיסיע, וואָס זאָרגט פאַרן מאַטעריאַל פונם קרייז.

3) רעזשי-קאָמיסיע, אָדער רעזשיסער, וואָס איז פאַראַנטוואָרטלעך פאַר דער קינסטלערישער זייט פון דער אויפפירונג ופאַרשטעלונג). די אַלע דריי קאָמיסיעס בילדן צוזאַמען איין הויפּט-קאָמיסיע, דעם אַזוי גערופענעם ראַט פון קרייז, וועלכער ווייטס פון זיין זייט אַ פאָרזיצער, סעקרעטאַר און קאַסירער. די הויפּט-קאָמיסיע, ד. ה. דער ראַט, רופט צונויף פון צייט-צו-צייט זיצונגען, אויף וועלכע עס ווערן באַהאַנדלט אַלע וויכטיקע אַקטועלע פראַגן, טראָגט אַרויס רעזאָלוציעס און זאָרגט דערפאַר, אַז יעדע איינע קאָמיסיע זאָל דערפילן ווי געהעריק די אויף איר אַרויפגעלייגטע התחייבותן. יעדער פּראָיעקט, וואָס ווערט דורך וועלכער עס איז קאָמיסיע אויסגעאַרבעט, דאַרף אויף איינע פון די דורפנדיקע זיצונגען באַשטעטיקט ווערן דורכן ראַט. אַלע פאַרארדנונגען, וואָס האָבן אַ דירעקטן שייכות צו וועלכער עס איז קאָמיסיע, ווערן אַרויסגעגעבן דורך דער באַטרעפנדיקער קאָמיסיע.

Ghetto Fighters' House

אַ באַשלוס וואָס איז אין אַלגעמיין שייך דעם קרייז — מוז אונטערגעשריבן ווערן דורכן ראַט. דאָס אַלץ איז נייטיק נישט צוליב ביוראָקראַטישע פאָרמאַליטעטן, נאָר כדי צו באַפעסטיקן די אָרדענונג און דיסציפּלין אין קרייז.

IV.

דער ראַט.

דער ראַט, וואָס איז פאַראַנטוואָרטלעך פאַר דער קינסטלערישער און אַדמיניסטראַטיווער זייט פונם דראַמאַטישן קרייז, דאַרף זיך באַמיען, זאָרגנדיק פאַר דער טובה פון קרייז, איינפירן אַ שטרענגע דיסציפּלין, געבויט נישט אויף דעספּאָטישע יסודות, נאָר אויף חברישער באַוווסטזיניקער אַרבעט. אויב יעדער איינער פון די מיטגלידער וועט זיך מיט רעספּעקט באַציִען צו זיינע פליכטן, נעמענדיק אין אַכט די זאַך העכער ער דינגס, וועט במילא געשאַפן ווערן די נייטיקע האַרמאָניע און די אַרבעט וועט געבן געווּנטשענע פירות.

דער ראַט איז מחויב:

1) וואָס עפטער איינצואָרדנען לעקציעס און פאָרלעזונגען פון יידישער און אַלגעמיינער געשיכטע, וועגן יידישן טעאַטער, און צו דעם צוועק אויסשרייבן די געהעריקע כוחות.

2) פירן שמועסן וועגן פיעסן בכלל (וועגן פיעסן געשטעלטע דורכן קרייז — קומט ווייטער), וועגן אַלע נייע אויפגעפירטע פיעסן (פּרעמיערעס) אין יידישן טעאַטער אין וואַרשע און אין אַנדערע גרעסערע שטעט. ווינטשענסווערט איז, אַז פון צייט־צו־צייט זאָלן די מיטגלידער פון דראַמאַטישע קרייזן באַזוכן אויך גרויסשטעטישע יידישע טעאַטערס און צוריקקומענדיק אַהיים — איינאָרדנען דיסקוסיע־אָוונטן וועגן זייערע איינדרוקן. אויב מעגלעך, באַזוכן אויך פרעמדע טעאַטערס.

דער ראַט דאַרף זיך באַמיען איינצואָרדנען ביים דראַמאַטישן קרייז אַ ביבליאָטעק פון וויסנשאַפטלעכע, פובליציסטישע און טעאַטער־ביכער אין יידיש און אין אַנדערע שפּראַכן. אַלס פאָרשטייער פון קרייז, דאַרף דער ראַט זען אָנצוקניפּן באַציִונגען מיט די דראַמאַטישע קרייזן פון די אַרומיקע שטעט; שטיין מיט זיי אין שטענדיקן קאָנטאַקט; שיקן פון צייט־צו־צייט דעלעגאַטן צו זיך; אינטערעסירן זיך מיט דער קעגנזייטיקער אַרבעט; געבן זיך קעגנזייטיקע פּראַקטישע אָנווייזונגען; אויסבאָרגן זיך פיעסן, אויב אַ פיעסע איז דורך אַ דראַמאַטישן קרייז אין אַן אַנדער שטאָט פריִער אויפגעפירט געוואָרן — אינטערעסירן זיך ווי אַזוי, מיט וואָס פאַר אַ מיטלען און רעזולטאַטן. אויב אין אַ שכנותדיקן שטעטל איז גאָר נישטאָ קיין דראַמאַטישער קרייז, דאַרף דער ראַט דעלעגירן אַהין אַ מיטגליד מיט די נייטיקע אינסטרוקציעס, כדי דאָרט אויך צו אָרגאַניזירן ביי דער יוגנט אַ דראַמאַטישן קרייז אויף די זעלבע יסודות, וואָס ביי זיך. די צוזאַמענאַרבעט פון אַלע דראַמאַטישע קרייזן איז געווּנטשן, כדי מיט דער צייט זיי אַלע צו צענטראַליזירן אונטער שוץ און מיטהילף פון די געהעריקע אינסטיטוציעס.

V.

טעכנישע קאָמיסיע.

אַלס אויספיר־אָרגאַן פונם קרייז, דאַרף די טעכנישע קאָמיסיע זאָרגן וועגן דער אינערלעכער און אויסערלעכער אַדמיניסטראַטיווער זייט פונם קרייז. זי אָרדנט איין אַלע אָוונטן, פאָרשטעלונגען א. א. וו., היט אָפּ די אָרדענונג און פּינקטלעכקייט אין אַלע הינזיכטן. קודם־כל דאַרף די טעכנישע קאָמיסיע (אין הסכם מיטן ראַט):

1) אויסאַרבעטן אַ רעגלאַמענט פאַר די מיטגלידער פונם קרייז וועגן זייערע התחייבותן, ווי אויך וועגן דער פּינקטלעכקייט פון די פּראָבן און פאָרשטעלונגען. אין די דראַמאַטישע קרייזן דאַרפן זיך די מיטגלידער שוין צוגעוויינען צו פּינקטלעכקייט, מיט וועלכער זיי וועלן דערגרייכן טאָפּלטע רעזולטאַטן: דערציִען זיך און דעם עולם (טעאַטער־באַזוכער).

Ghetto Fighters' House

וָאס איז אין אַלגעמיין שייך דעם קרייז — מוז אונטער-
ערן דורכן ראַט. דאָס אַלין איז גייסיק נישט צוליב
שע פאָרמאַליטעטן, נאָר כדי צו באַפעסטיקן די אָרדנונג
ין אין קרייז.

IV.

דער ראַט.

ראַט, וואָס איז פאַראַנטוואָרטלעך פאַר דער קינסטלע-
אַדמיניסטראַטיווער זייט פונם דראַמאַטישן קרייז, דאַרף
זאָרגנדיק פאַר דער טובה פון קרייז, איינפירן אַ
צייפּלין, געבויט נישט אויף רעספּעקטישע יסודות, נאָר
ער באַוווסטזיניקער אַרבעט. אויב יעדער איינער פון
ר וועט זיך מיט רעספּעקט באַציען צו זיינע פליכטן,
ן אַכט די זאַך וועלכער ער דינט, וועט במילא גע-
די גייסטיקע האַרמאָניע און די אַרבעט וועט געבן גע-
ירות.

ראַט איז מחויב:

אָס עפּעס איינצואָרדנען לעקציעס און פאָרלעזונגען
און אַלגעמיינער געשיכטע, וועגן יידישן טעאַטער,
צוועק אויסשרייבן די געהעריקע פּרוזות.

רן שמועסן וועגן פּיעסן בכלל (וועגן פּיעסן גע-
בן קרייז — קומט ווייטער), וועגן אַלע נייע אויפ-
ן (פּרעמיערעס) אין יידישן טעאַטער און וואַרשע-
רע גרעסערע שטעט. ווינטשענסווערט איז, אַז פון
וואַלן די מיטגלידער פון דראַמאַטישע קרייזן באַזוכן
עטישע יידישע טעאַטערס און צוריקקומענדיק אהיים —
טקוסיע-אָוונטן וועגן זייערע איינדרוקן. אויב מעגלעך,
פרעמדע טעאַטערס.

ם דאַרף זיך באַמיען איינצואָרדנען ביים דראַמאַטישן
אָטעק פון וויסנשאַפטלעכע, פּובליציסטישע און טעאַ-

טער-ביכער אין יידיש און אין אַנדערע שפּראַכן. אַלס פאָרשטייער פון קרייז, דאַרף דער ראַט זען אָנצוקניפּן באַציונגען מיט די דראַמאַטישע קרייזן פון די אַרומיקע שטעט; שטיין מיט זיי אין שטענדיקן קאָנטאַקט; שיקן פון צייט-צו-צייט דעלעגאַטן צו זיך; אינטערעסירן זיך מיט דער קעגנזייטיקער אַרבעט; געבן זיך קעגנזייטיקע פּראַקטישע אָנווייזונגען; אויסבאָרגן זיך פּיעסן. אויב אַ פּיעסע איז דורך אַ דראַמאַטישן קרייז אין אַן אַנדער שטאָט פריער אויפגעפירט געוואָרן — אינטערעסירן זיך ווי אַזוי, מיט וואָס פאַר אַ מיטלען און רעזולטאַטן. אויב אין אַ שכנותדיקן שטעטל איז נאָך נישטאָ קיין דראַמאַטישער קרייז, דאַרף דער ראַט דעלעגירן אהין אַ מיטגליד מיט די נייטיקע אינסטרוקציעס, כדי דאָרט אויך צו אָרגאַניזירן ביי דער יוגנט אַ דראַמאַטישן קרייז אויף דיזעלבע יסודות, וואָס ביי זיך. די צוזאַמענאַרבעט פון אַלע דראַמאַטישע קרייזן איז געווונטשן, כדי מיט דער צייט זיי אַלע צו צענטראַליזירן אונטער איין מיטהילף פון די געהעריקע אינסטיטוציעס.

V.

טעכנישע קאָמיסיע.

אַלס אויספיר-אָרגאַן פונם קרייז, דאַרף די טעכנישע קאָמיסיע זאָרגן וועגן דער אינערלעכער און אויסערלעכער אַדמיניסטראַטיווער זייט פונם קרייז. זי אָרדנט איין אַלע אָוונטן, פאָרשטעלונגען א. א. וו., היט אָפּ די אָרדנונג און פּינקטלעכקייט אין אַלע הינזיכטן. קודם-כל דאַרף די טעכנישע קאָמיסיע (אין הסכם מיטן ראַט):

1) אויסאַרבעטן אַ רעגולאַמין פאַר די מיטגלידער פונם קרייז וועגן זייערע התחייבותן, ווי אויך וועגן דער פּינקטלעכקייט פון די פּראָבן און פאָרשטעלונגען. אין די דראַמאַטישע קרייזן דאַרפן זיך די מיטגלידער שוין צוגעוויינען צו פּינקטלעכקייט מיט וועלכער זיי וועלן דערגרייכן סאַמע רעזולטאַטן: דערציען זיך און דעם עולם (טעאַטער-באַזוכער).

Ghetto Fighters' House

2) זאָרגן פאַר דער צוגרייטונג פון קאָסטיומען, פּאַריק, מעבל און רעקוויזיט (לויט דער רשימה, וואָס זי באַקומט פונם רעזשיסער).

3) אויסאַרבעטן פאַרן עולם צוגעגליכע פּרייזן פון בילעטן, כדי אַלע שיכטן פון דער באַפעלקערונג זאָלן האָבן אַ צוטריט צו די פאָרשטעלונגען.

4) ניט פאַרקויפן מער בילעטן, ווי ס'זענען פאַראַן ערטער אין זאַל, ווי אויך נומערירן אַלע ערטער. דען אַרויסצוגעבן וואָס ווייניקער פרייע-בילעטן (קאָנטראַמאַרקעס), כדי אויסצומיידן אומאָרדענונגען.

5) אכטונג געבן (געמענדיק, נאַטירלעך, אין אַכט די לאָקאַלע באַדינגונגען פונם אָרט), אַז אַלע איונגען און פאָרשטעלונגען זאָלן זיך אָנהייבן און ענדיקן ווי ווייט מעגלעך פריער. דאָס ווענדט זיך באַלד פונם ערשטן איונג, ליים וועלכן דער עולם וועט זיך שוין צו די ווייטערדיקע איונגען אַליין צופּאַסן. דאָס שפּעטע אָנהייבן און ענדיקן ווירקט זער שלעכט אויף די אָנטיילנעמער און נאָך ערגער אויף די צושויער: עס ווערט אַן אַלגעמיינע דענערווירונג, וואָס שטערט דעם אָנטיילנעמער צו שפּילן און דעם צושויער רויבט עס צו זיין רויקייט, אַזוי אַז אומאָרדנונג אין אַזאַ פאַל איז אומפאַרמיידלעך.

6) באַמיען זיך ווי ווייט מעגלעך, נאָכן אָנהייב פון שפּילן נישט אַריינצולאָזן אין זאַל ביזן אַנטראַקט (פּויזע), ווייל דאָס אַריינלאָזן שטערט סיי דעם אָנטיילנעמער, סיי דעם צוהערער.

7) אכטונג געבן, אַז דער בינע-לייטער (געהילף-רעזשיסער) זאָל באַלד נאָכן לעצטן סיגנאַל און נאָכן אויסלעשן פונם ליכט, כאַמעגלעכאל געבן דעם פּוראַנג, וואָס וועט אויך פאַרמיידן ביים עולם אַ דענערווירונג, און דער עיקר: פאַרמיידן לאַנגע אַנטראַקטן. ווייטער דאַרף זיך די טעכנישע קאָמיסיע צופּאַסן צו אַלע באַשלוסן פונם ראַט און זען זיי צו פאַרווירקלעכן אין לעבן.

VI.

רעפּערטואַר-קאָמיסיע.

די רעפּערטואַר-קאָמיסיע דאַרף זיך פאַרנעמען ספּעציעל מיטן צוגרייטן פּיעסן פאַרן דראַמאַטישן קרייז. די דאָזיקע קאָמיסיע דאַרף אויך צושטעלן פּיעסן (ביכער) פאַר דער ביבליאָטעק, פּיעסן, וואָס וועלן דורך איר צוגעגרייט צום שטעלן, דאַרפן קודם-כל זיין צוגעפּאַסט צו די באַדינגונגען פון קרייז. מ'מוז, למשל, נעמען אין אַכט די כוחות פונם קרייז, ווי אויך די בינע און טעכנישע מיטלען, וואָס שטייען צו דער פאַרפיגונג פון קרייז. עס איז דאָך לעכערלעך אויפצופירן אַ פּיעסע, וואָס פאָדערט אַ וואַלד אָדער גאָרטן, אויף אַ בינע, וואָס פאַרמאָגט נישט מער ווי איין שטוב-דעקאָראַציע, און אין אַ סך פאַלן דאָס אויך נישט. דאָס פאַרטרעטן (מאַרקירן) מיט צווייגן באַפּוצונג, אָדער גאָר בלומענטעפּ, ווי עס טרעפט אָפט ביי די קרייזן, שאַפט אַלץ נישט די נייטיקע אילוזיע פאַרקערט, עס רופט אַרויס אַ געלעכטער.

מען דאַרף אויך פאַרמיידן די „סעזאָן-פּיעסן", וואָס גייען ערגעץ אין אַ טעאַטער מיט גרויס דערפאָלג, אויב זיי זענען נישט צוגעפּאַסט צו די כוחות און מיטלען פונם קרייז. ווינטשנסווערט פאַר דראַמאַטישע קרייזן זענען פּיעסן וואָס די גאַנצע שפּיל (אַקציע) איז נישט געבויט אויף איין פּערזאָן, נאָר ווו דער קאָנפליקט באַשעפטיקט אַלע מיטשפּילנדיקע (אַנסאַמבל-פּיעסן). אויף פּיעסן פון אייראָפּעישן רעפּערטואַר זאָל די רעפּערטואַר-קאָמיסיע וואָס מער אַכט לייגן. צו די אויפגאַבן פון דערוועלבער קאָמיסיע געהערט אויך דאָס אויסזוכן איבערזעצטע פּיעסן און פּיעסן וואָס פּאַסן זיך צום איבערזעצן, און איינלאַדן די געהעריקע מענטשן איבערצוזעצן די געגעבענע פּיעסע. די רעפּערטואַר-קאָמיסיע איז אויך מחויב אַכטונג צו געבן אויף די שפּראַך פון די איבערזעצטע פּיעסן און אפילו אויף די פּיעסן וואָס זענען שוין געדרוקט; ס'זאָל זיין

Ghetto Fighters' House

2) זאָרגן פאַר דער צוגרייטונג פון קאָסטיומען, פאַריק, מעבל און רעקוויזיט (לויט דער רשימה, וואָס זי באַקומט אינם רעזשיסער).

3) אויסאַרבעטן פאַרן עולם צוגעגנגלעכע פּרייזן פון בילעטן, בדי אַלע שיכטן פון דער באַפעלקערונג זאָלן האָבן אַ צוטריט צו די פאָרשטעלונגען.

4) נישט פאַרקויפן מער בילעטן, ווי ס'זענען פאַראַן ערטער ין זאַל, ווי אויך נומערירן אַלע ערטער. זען אַרויסצוגעבן וואָס ווייניקער פרייַ-בילעטן (קאָנטראַמאַרקעס), כדי אויסצומיידן ומאָרדנונגען.

5) אכטונג געבן (נעמענדיק, גאַמירלעך, אין אכט די לאָ־ זאַלע באַדינגונגען פונם אָרט), אַז אַלע אָיגנטן און פאָרשטעלונגען אַלן זיך אָנהייבן און ענדיקן ווי ווייט מעגלעך פריער. דאָס ענדט זיך באַלד פונם ערשטן אָונט, לויט וועלכן דער עולם וועט יד שוין צו די ווייטערדיקע אָוונטן אַליין צופּאַסן. דאָס שפּעטע נהייבן און ענדיקן ווירקט זער שלעכט אויף די אָנטיילנעמער און אַך ערגער אויף די צושויער: עס ווערט אַן אַלגעמיינע דענער־ ירונג, וואָס שטערט דעם אָנטיילנעמער צו שפּילן און דעם צו־ ויער רויבט עס צו זיין רויקייט, אַזוי אַז אומאָרדנונג אין אַזאַ אַל איז אומפאַרמיידלעך.

6) באַמיען זיך ווי ווייט מעגלעך, נאָכן אָנהייב פון שפּילן שט אַריינצולאָזן אין זאַל ביזן אַנטראַקט (פּויזע), ווייל דאָס יינלאָזן שטערט סיי דעם אָנטיילנעמער, סיי דעם צוהערער.

7) אכטונג געבן, אַז דער בינע-מייסטער (געהילף-רעזשי־ ער) זאָל באַלד נאָכן לעצטן סיגנאַל און נאָכן אויסלעשן פונם כט, מאָמענטאַל געבן דעם פורהאַנג, וואָס וועט אויך פאַרמיידן ים עולם אַ דענערווירונג, און דער עיקר: פאַרמיידן לאַנגע טראַקטן. ווייטער דאַרף זיך די טעכנישע קאָמיסיע צופּאַסן אַלע באַשלוסן פונם ראַט און זען זיי צו פאַרווירקלעכן לעבן.

VI.

רעפּערטואַר-קאָמיסיע.

די רעפּערטואַר-קאָמיסיע דאַרף זיך פאַרנעמען ספּעציעל מיטן צוגרייטן פּיעסן פאַרן דראַמאַטישן קרייז. די דאָזיקע קאָמיסיע דאַרף אויך צושטעלן פּיעסן (ביכער) פאַר דער ביבליאָטעק. פּיעסן, וואָס ווערן דורך איר צוגעגרייט צום שטעלן, דאַרפן קודם-כל זיין צוגעפּאַסט צו די באַדינגונגען פון קרייז. מ'מוז, למשל, נעמען אין אַכט די כוחות פונם קרייז, ווי אויך די בינע און טעכנישע מיט־ לען, וואָס שטייען צו דער פאַרפיגונג פון קרייז. עס איז דאָך לעכערלעך אויפצופירן אַ פּיעסע, וואָס פאָדערט אַ וואַלד אָדער גאָרטן, אויף אַ בינע, וואָס פאַרמאָגט נישט מער ווי איין שטוב־ דעקאָראַציע, און אין אַ סך פאַלן דאָס אויך נישט. דאָס פאַרטרעטן (מאַרקירן) מיט צווייגן באַפּוצונג, אָדער גאָר בלומענטעפּ, ווי עס טרעפט אָפט ביי די קרייזן, שאַפט אָדער נישט די נייטיקע אילוזיע פאַרקערט, עס רופט אַרויס אַ געלעכטער.

מען דאַרף אויך פאַרמיידן די „סעזאָן-פּיעסן", וואָס גייען ערגעץ אין אַ טעאַטער מיט גרויס דערפאָלג, אויב זיי זענען נישט צוגעפּאַסט צו די כוחות און מיטלען פונם קרייז. ווינטשנסווערט פאַר דראַמאַטישע קרייזן זענען פּיעסן וואָס די גאַנצע שפּיל (אַקציע) איז נישט געבויט אויף איין פּערזאָן, נאָר ווי דער קאָנפליקט באַשעפטיקט אַלע מיטשפּילנדיקע (אַנסאַמבל-פּיעסן). אויף פּיעסן פון אייראָפּעישן רעפּערטואַר זאָל די רעפּערטואַר-קאָמיסיע וואָס מער אַכט לייגן. צו די אויפגאַבן פון דערזעלבער קאָמיסיע געהערט אויך דאָס אויסזוכן איבערזעצטע פּיעסן און פּיעסן וואָס פּאַסן זיך צום איבערזעצן, און איינלאַדן די געהעריקע מענטשן איבערצוזעצן די געגעבענע פּיעסע. די רעפּערטואַר-קאָמיסיע איז אויך מחויב אכטונג צו געבן אויף די שפּראַך פון די איבערזעצטע פּיעסן און אפילו אויף די פּיעסן וואָס זענען שוין געדרוקט; ס'זאָל זיין

Ghetto Fighters' House

א שיינער און צוגעגלעטער יידיש. אָנהייבן די ארבעט דאַרף דער קרייז מיט לייכטערע פיעסן, בעיקר איינאַקטערס. די אויסגעזוכטע פיעסן ווערן איבערגעגעבן דעם ראַט צום באַשטעטיקן.

VII.

רעזשי.

היות ווי די דראַמאַטישע קרייזן האָבן נישט די מעגלעכקייט אויסצוהאַלטן א שטענדיקן, רוטינירטן רעזשיסער, — און ווען עס זאָל זיך שוין יאָ געפינען א קרייז, וואָס זאָל בכוח זיין צו נעמען אויף זיך די שווערע לאַסט, האָבן מיר דאָך נישט די גענוגנדיקע צאָל געניטע און קוואַליפיצירטע רעזשיסערן אפילו פאַר אונזער טעאַטער, בפרט נאָך כדי צו קענען זיי שטעלן צו דער פאַרפיגונג פון דראַמאַטישע קרייזן — דעריבער דאַרפן די דראַמאַטישע קרייזן אויסצוקלייבן א רעזשי-קאָמיסיע, וואָס זאָל די געשטעלטע פיעסע קאָלעגיאַל באַאַרבעטן און אויסקלייבן איינעם פון דער קאָמיסיע אָפּצוהיטן און קאָנטראָלירן דעם גאַנג פון דער פיעסע. ווען אָבער דער קרייז האָט נישט די פּאַסיקע פערזאָנען פאַר דער קאָמיסיע, דאַרף אויסגעקליבן ווערן - אלס רעזשיסער - אן אינטעליגענטער מענטש מיט א רייכע פאַנטאַזיע, וואָס זאָל האָבן געזען א סך טעאַטער און בכלל האָבן א גרעסערן אינטערעס צו בינע-קונסט.

באַקומענדיק אלזאָ פונם ראַט א פיעסע צום אויספירן, דאַרף דער רעזשיסער די פיעסע פריער גוט דורכליינען, אָפּשטעלן זיך אויף איר אידעע און באַאַרבעטן זי - אין זיין פאַנטאַזיע - אזוי, אז צו די פּראָבן זאָל ער האָבן א קלאָרן באַגריף וועגן דער גאַנצער זאַך און אלע איינצלהייטן, און יעדע געשטאַלט זאָל שטיין פאַר זיינע אויגן ווי אויסגעטאָקט, כדי צו קענען אָפּהיטן, אז די דורך דעם פאַרקערפּערער געשאַפענע געשטאַלט זאָל זיך נישט צעגיין מיטן גרונט-געדאַנק פון דער פיעסע, ווי אויך אכטונג צו געבן, אז די גאַנצקייט פון דער זאַך זאָל נישט פאַרלירן איר זין. דער רעזשיסער פון די דראַמאַטישע קרייזן דאַרף אויסמיידן אָנצוואַרפן

די באַטייליקטע די אויספירונג פון דער ראָל — לויט זיין (דעם רעזשיסערס) ווילן. עס איז מער א ליבהאָבער (און אפילו פאַר אן אקטיאָר) שעדלעך! דער רעזשיסער איז נאָר דער קאָנטראָלירנדיקער פאַקטאָר. ער דאַרף אכטונג געבן אויפן ריכטיקן טאָן, אָפּהיטן דעם טעמפּאָ, פּאַוזעס; אויסאַרבעטן מיזאַנסצענעס, סיטואַציעס און אָפּהיטן די איינהייטלעכקייט פונם צוזאַמענשפּיל (אַנסאַמבל). עס איז איבערהויפּט א טעות צו מיינען, אז דער רעזשיסער מוז יעדעס וואָרט, יעדע באַוועגונג אָנוואַרפן דעם אויספירער. ביי פּראָפעסיאָנעלע אקטיאָרן איז עס געפערלעך, בפרט נאָך ביי ליבהאָבער (אַמאַטאָרן) פון די דראַמאַטישע קרייזן, וועלכע דאַרפן באַלד פון אָנהייב צוגעוווינט ווערן צו פרייער אינטעלעקטועלער ארבעט, וועלכע עס דאַרף געגעבן ווערן די מעגלעכקייט צו אַנטוויקלען זייערע אַספּיראַציעס און וואַקסן אין דער ריכטונג צו וועלכער זיי שטרעבן. ביי א געצוווּנגענער ארבעט בלייבן אָבער זייערע ווּשים פּאַראַליזירט און דערמיט ווערט אויך צוגעטריבט ביי זיי דער מוט. דער מענטש איז נישט קיין מאַשין און זיין אינדיווידועל שאַפן דאַרף זיין געבויט אויף: אינטעלעקט, אינטויציע, טעמפּעראַמענט, און א פונק פון דעם וואָס מען רופט אָן: טאַלענט. טאַלענט, דאָס איז די היפּנאָז מיט וועלכער ער קען צעברעכן אלע מכשולים, וואָס שטערן אים צו דערגרייכן און צו פאַרשטיין די סודות פון טעאַטער-קונסט. נישט באַזיצנדיק אָבער דעם כלי-זין: העלפן אים נישט קיין טראַדיציעס און אָנגעוואָרפענע שולן; דער רעזשיסער האָט מער רעכט בנוגע דעם אויספיר פון דער פיעסע, ווי צום אקטיאָר; ער קען מיט קונציקע (טעכנישע) מיטלען אַרויסרופן אין אן אָטעמלאָזער פיעסע — לעבן, ער קען זיך דערלויבן צו „שניידן" (קאָרעגירן) און אפילו צוגעבן שטעלן אין א פיעסע, ווו ער געפינט עס פאַר נייטיק (צוליב סצענישע סיבות), אָבער אַרויסבאַקומען פון אן אָטעמלאָזן מענטשן — נשמה, האַרץ, וועט אים נישט געלינגען, און פאַרזעצן עס מיט טעכנישע מיטלען, מיט עפעקטן — וועט עס אויסקומען אויטאָמאַטיש, געקינצלט, און עס וועט קיינעם נישט איבערצייגן. קיינער וועט זיינע רייד נישט גלייבן. דער קונסט-מענטש מוז אליין שאַפן, זוכן אייגענע, אַלעמאָל

אַ שיינער און צוגעגלעטער ייִדיש. אָנהייבן די אַרבעט דאַרף דער קרייז מיט לייכטערע פּיעסן, בעיקר איינאַקטערס. די אויסגעזוכטע פּיעסן ווערן איבערגעגעבן דעם ראַט צום באַשטעטיקן.

VII.

רעזשי.

היות ווי די דראַמאַטישע קרייזן האָבן נישט די מעגלעכקייט אויסצוהאַלטן אַ שטענדיקן, רוטינירטן רעזשיסער, — און ווען עס זאָל זיך שוין יאָ געפינען אַ קרייז, וואָס זאָל במות זיין צו נעמען אויף זיך די שווערע לאַסט, האָבן מיר דאָך נישט די גענוגנדיקע צאָל גענייטע און קוואַליפיצירטע רעזשיסערן אפילו פאַר אונזער טעאַטער, בפרט נאָך כדי צו קענען זיי שטעלן צו דער פאַרפיגונג פון דראַמאַטישע קרייזן — דעריבער דאַרפן די דראַמאַטישע קרייזן אויסצוקלייבן אַ רעזשי-קאָמיסיע, וואָס זאָל די געשטעלטע פּיעסע קאָלעגיאַל באַאַרבעטן און אויסקלייבן איינעם פון דער קאָמיסיע אָפּצוהיטן און קאָנטראָלירן דעם גאַנג פון דער פּיעסע. ווען אָבער דער קרייז האָט נישט די פּאַסיקע פּערזאָנען פאַר דער קאָמיסיע, דאַרף אויסגעקליבן ווערן - אַלס רעזשיסער און אינטעליגענטער מענטש מיט אַ רייכע פאַנטאַזיע, וואָס זאָל האָבן געזען אַ סך טעאַטער און בכלל האָבן אַ גרעסערן אינטערעס צו בינע-קונסט.

באַקומענדיק אַלזאָ פונם ראַט אַ פּיעסע צום אויספירן, דאַרף דער רעזשיסער די פּיעסע פריער גוט דורכליינען, אָפּשטעלן זיך אויף איר אידעע און באַאַרבעטן זי אין זיין פאַנטאַזיע אַזוי, אַז צו די פּראָבן זאָל ער האָבן אַ קלאָרן באַגריף וועגן דער גאַנצער זאַך אין אַלע איינצלהייטן, און יעדע געשטאַלט זאָל שטיין פאַר זיינע אויגן ווי אויסגעטאָקט, כדי צו קענען אָפּהיטן, אַז די דורך דעם פאַרקערפּערטער געשאַפענע געשטאַלט זאָל זיך נישט צעגיין מיטן גרונט-געדאַנק פון דער פּיעסע, ווי אויך אַכטונג צו געבן, אַז די גאַנצקייט פון דער זאַך זאָל נישט פאַרלירן איר זין. דער רעזשיסער פון די דראַמאַטישע קרייזן דאַרף אויסמיידן אָנצוואַרפן

די באַטייליקטע די אויספירונג פון דער ראָל לויט זיין (דעם רעזשיסערס) ווילן. עס איז מער אַ ליבהאָבער (און אפילו פאַר אַן אַקטיאָר) שעדלעך! דער רעזשיסער איז נאָר דער קאָנטראָלירנדיקער פאַקטאָר. ער דאַרף אַכטונג געבן אויפן ריכטיקן טאָן, אָפּהיטן דעם טעמפּאָ, פּאַוזעס; אויסאַרבעטן מיזאַנסצענעס, סיטואַציעס און אָפּהיטן די איינהייטלעכקייט פונם צוזאַמענשפּיל (אַנסאַמבל). עס איז איבערהויפּט אַ טעות צו מיינען, אַז דער רעזשיסער מוז יעדעס וואָרט, יעדע באַוועגונג אָנוואַרפן דעם אויספירער. ביי פּראָפעסיאָנעלע אַקטיאָרן איז עס געפערלעך, בפרט נאָך ביי ליבהאָבער (אַמאַטאָרן) פון די דראַמאַטישע קרייזן, וועלכע דאַרפן באַזד פון אָנהייב צוגעוווינט ווערן צו פרייער אינטעלעקטועלער אַרבעט, וועלכע עס דאַרף געגעבן ווערן די מעגלעכקייט צו אַנטוויקלען זייערע אַספּיראַציעס און וואַקסן אין דער ריכטונג צו וועלכער זיי שטרעבן. ביי אַ געצוווּנגענער אַרבעט בלייבן אָבער זייערע חושים פּאַראַליזירט און דערמיט ווערט אויך צוגערויבט ביי זיי דער מוט. דער מענטש איז נישט קיין מאַשין און זיין אינדיווידועל שאַפן דאַרף זיין געבויט אויף: אינטעלעקט, אינטויציע, טעמפּעראַמענט, און אַ פינק פון דעם וואָס מען רופט אָן: טאַלענט. טאַלענט, דאָס איז די הויפּטזאַך מיט וועלכער ער קען צעברעכן אַלע מכשולים, וואָס שטערן אים צו דערגרייכן און צו פאַרשטיין די סודות פון טעאַטער-קונסט. נישט באַזיצנדיק אָבער דעם כלי-זין וועלן אים נישט העלפן קיין טראַדיציעס און אָנגעוואָרפענע שולן. דער רעזשיסער האָט מער רעכט בנוגע דעם אויסטאָר פון דער פּיעסע, ווי צום אַקטיאָר; ער קען מיט קונציקע (טעכנישע) מיטלען אַרויסרופן אין אַן אָטעמלאָזער פּיעסע — לעבן, ער קען זיך דערלויבן צו „שניידן" (קאָריגירן) און אפילו צוגעבן שטעלן אין אַ פּיעסע, וווּ ער געפינט עס פאַר נייטיק (צוליב סצעניש סיבות), אָבער אַרויסבאַקומען פון אַן אָטעמלאָזן מענטשן — נשמה, האַרץ, וועט אים נישט געלינגען, און פאַרזעצן עס מיט טעכנישע מיטלען, מיט עפעקטן — וועט עס אויסקומען אויטאָמאַטיש, געקינצלט, און עס וועט קיינעם נישט איבערצייגן. קיינער וועט זיינע רייד נישט גלייבן, דער קונסט-מענטש מוז אַליין שאַפן, זוכן אייגענע, אַלעמאָל

Ghetto Fighters' House

נייע וועגן, איבער וועלכע ער וועט מיט פעסטע און זיכערע טריט קענען קומען צו טויזנטער מענטשן און זיי דערציילן דאָס, וואָס ער פילט — און זיי וועלן אים פאַרשטיין. ער וועט זיי האָבן איבערצייגט אין דעם וואָס ער מיינט — און זיי וועלן גלייבן אין זיינע רייד, אין די רייד, פון פאַרשטאַנד און פון דער נשמה, וואָס האָט אַלץ וואָס ער פרעדיגט — אַליין געשאַפן. פאַרקערט, דאָס אָנוואַרפן דעם שוישפּילער דורכן רעזשיסער, וועלכן עס איז כאַראַקטער, קען אים נאָר פאַרקריפּלען (מאַניערירן).

VIII.

טעכנישער בינע-לייטער.

דער טעכנישער בינע-לייטער (געהילף-רעזשיסער) ווערט באַשטימט דורך דער טעכנישער קאָמיסיע אין הסכם מיטן רעזשיסער פונם קרייז און איז דער פּאַקטישער פאַראַנטוואָרטלעכער באַלעבאָס פון דער בינע. זיינע אויפגאַבן זענען נישט פון די לייכטע און פאָדערן קודם-כל אַ גרויסע מאָס ענערגיע, ליבע צו דער זאַך און אָריענטירונגס-פעיקייטן. פון אים איז אַ סך אָפּהענגיק, אַז די פאָרשטעלונג פונם דראַמאַטישן קרייז זאָל דורכגיין „גלאַטיק" (אין אָרדענונג). מען דאַרף נישט מער, נאָר דער פורהאַנג זאָל נישט פאַלן צו דער ריכטיקער צייט, און די פּיעסע פאַרלירט דעם גאַנצן איינדרוק; אָדער, עס דאַרף אויסגעפירט ווערן אַ מאָרד אויף דער בינע: די באַטרעפנדיקע פּערזאָן נעמט דעם רעוואָלווער און דאַרף בליק-שנעל אויסשיסן צום פּאַרטנער, גיט אַ צי ביים צינגל און — — מען האָט הינטער דער בינע פאַרגעסן אויסצושיסן... אָדער נאָך אַ פאַקט: עס דאַרף אויפטרעטן „לעאָן" און דער אָנטיילנעמער וואָס געפינט זיך אויף דער בינע האָט שוין געענדיקט זיינע ווערטער: „אָט איז לעאָן און ער וועט אונדז אַלץ דערציילן". אין דעם מאָמענט דאַרף דערשיינען „לעאָן". דער אָנטיילנעמער וואָס שפּילט „לעאָנען" זיצט אָבער גאַנץ געמיטלעך אין דער גאַרדעראָב און טראַכט גאָרנישט וועגן דעם, אַז ער דאַרף שוין דערשיינען. דער

אָנטיילנעמער וואָס געפינט זיך אויף דער בינע, זעענדיק אַז „לעאָן" איז נישטאָ, פאַרלירט זיך און ווייסט נישט וואָס אָנצוהייבן. די צושויער באַמערקן עס און ס'ווערט אַ געלעכטער אין זאַל, וואָס צעטומלט נאָך מער דעם אָנטיילנעמער. ענלעכע פאַקטן זענען גאָר דאָ אַ סך.

פאַרשטייט זיך, אַז ביי אַזעלכע קריזיסן מוז די פּיעסע פאַלן (נישט אויסגענומען). כדי אָבער דאָס זאָל נישט געשען, מוז דער טעכנישער לייטער זיין פאַראַנטוואָרטלעך פאַר דער גאַנצער טעכנישער אַרבעט בשעת דער פאָרשטעלונג. ער גיט טאַקע אַכטונג, אַז דער פורהאַנג זאָל פאַלן צו דער ריכטיקער צייט, דער „שאָס" זאָל געגעבן ווערן אין ריכטיקן מאָמענט, „לעאָן" זאָל אויפטרעטן צו דער צייט, „חנה" זאָל האָבן מיט וואָס אָנצוצינדן די ליכט און „משה" זאָל האָבן פאַר זיך אויף די ווענט צוויי בילדער פון עלטערע מענטשן, ווען ער זאָגט: „דאָס זענען מיינע טאַטע-מאַמע וואָס זענען געשטאָרבן אויף קידוש השם" — און נישט אָנווייזן אויף צוויי ביליקע בילדלעך וואָס דערמאָנען אדם און חוה.

דער טעכנישער בינע-לייטער דאַרף זיך געפינען אויף אַלע פּראָבן, אָנהייבנדיק גלייך פון דער ערשטער, און די פּיעסע דאַרף אים זיין באַקאַנט אין אַלע איינצלהייטן. ביי דער צווייטער אָדער דריטער פּראָבע פאַרצייכנט ער שוין ביי זיך אַלע אויפטריטן, סצעניש עפעקטן (שיסן, שרייען א. א. וו.) און פורהאַנג — הייבן און פאַלן. דאָס אַלץ פאַרשרייבט ער אין אַ באַזונדער העפט, וואָס בילדעט אַ סצענאַריום. אַפּאָר טעג פאַר דער פאָרשטעלונג שטעלט צונויף דער בינע-לייטער (צוזאַמען מיטן רעזשיסער) אַ רשימה פון קאָסטיומען, פּאַריקן און רעקוויזיט, וועלכע ער גיט איבער (אויף באַזונדערע ליסטעס) דער טעכנישער קאָמיסיע צו באַזאָרגן. ער נעמט אויך אויף פונם רעזשיסער דעם פּלאַן פון דער בינע (דעקאָראַציעס) כדי אין טאָג פון דער פאָרשטעלונג צו קענען שוין זעלבסטשטענדיק אויסשטעלן די בינע. דער בינע-לייטער דאַרף זיין אומבאַדינגט פּינקטלעך, כדי צו פאָדערן פון די איבעריקע פּינקטלעכקייט. דער עיקר: 1) ביי די פאָרשטעלונגען דאַרף ער אַכטונג געבן אויפן פּינקטלעכן אָנהייב פונם שפּילן, (לויט דער אָנ-

Ghetto Fighters' House

גייע ווענן, איבער וועלכע ער וועט מיט פעסטע און זיכערע טריט קענען קומען צו טויזנטער מענטשן און זיי דערציילן דאָס, וואָס ער פילט — און זיי וועלן אים פאַרשטיין. ער וועט זיי האָבן איבערצייגט אין דעם וואָס ער מיינט — און זיי וועלן גלייבן אין זיינע רייד, אין די רייד פון פאַרשטאַנד און פון דער נשמה, וואָס האָט אַלץ וואָס ער פּרעדיגט — אַליין געשאַפן. פאַרקערט, דאָס אָנוואַרפן דעם שוישפּילער דורכן רעזשיסער, וועלכן עס איז כאַראַקטער, קען אים נאָר פאַרקריפּלען (מאַניערירן).

VIII.

טעכנישער בינע-לייטער.

דער טעכנישער בינע-לייטער (געהילף-רעזשיסער) ווערט באַשטימט דורך דער טעכנישער קאָמיסיע אין הסכם מיטן רעזשיסער פונם קרייז און איז דער פאַקטישער פאַראַנטוואָרטלעכער באַלעבאָס פון דער בינע. זיינע אויפגאַבן זענען נישט פון די לייכטע און פאָדערן קודם-כל אַ גרויסע מאָס ענערגיע, ליבע צו דער זאַך און אָריענטירונגס-פעיקייטן. פון אים איז אַ סך אָפּהענגיק, אַז די פאַרשטעלונג פונם דראַמאַטישן קרייז זאָל דורכגיין „גלאַטיק" (אין אָרדענונג). מען דאַרף נישט מער, נאָר דער פורהאַנג זאָל נישט פאַלן צו דער ריכטיקער צייט, און די פּיעסע פאַרלירט דעם גאַנצן איינדרוק; אָדער, עס דאַרף אויסגעפירט ווערן אַ מאָרד אויף דער בינע: די באַטרעפנדיקע פּערזאָן נעמט דעם רעוואָלווער און דאַרף בליץ-שנעל אויסשיסן צום פּאַרטנער, גיט אַ צי ביים צינגל און — — — און האָט הינטער דער בינע פאַרגעסן אויסצושיסן... אָדער נאָך אַ פאַקט: עס דאַרף אויפטרעטן „לעאָן" און דער אָנטיילנעמער וואָס געפינט זיך אויף דער בינע האָט שוין געענדיקט זיינע ווערטער: „אָט איז לעאָן און ער וועט אונז אַלץ דערציילן". אין דעם מאָמענט דאַרף דערשיינען „לעאָן". דער אָנטיילנעמער וואָס שפּילט „לעאָנען" זיצט אָבער גאַנץ געמיטלעך אין דער גאַרדעראָב און טראַכט גאָרנישט וועגן דעם, אַז ער דאַרף שוין דערשיינען. דער

אָנטיילנעמער וואָס געפינט זיך אויף דער בינע, זעענדיק אַז „לעאָן" איז נישטאָ, פאַרלירט זיך און הייסט נישט וואָס אָנצוהייבן. די צושויער באַמערקן עס און ס'טערט אַ געלעכטער אין זאַל, וואָס צעטומלט נאָך מער דעם אָנטיילנעמער. ענלעכע פאַקטן זענען נאָך דאָ אַ סך.

פאַרשטייט זיך, אַז ביי אַזעלכע קוריאָזן מוז די פּיעסע פאַלן (נישט אויסגעמען). כדי אָבער דאָס זאָל נישט געשען, מוז דער טעכנישער לייטער זיין פאַראַנטוואָרטלעך פאַר דער גאַנצער טעכנישער אַרבעט בשעת דער פאַרשטעלונג. ער גיט מאַקע אַכטונג, אַז דער פורהאַנג זאָל פאַלן צו דער ריכטיקער צייט, דער „שאָס" זאָל געגעבן ווערן אין נייטיקן מאָמענט, „לעאָן" זאָל אויפטרעטן צו דער צייט, „חנה" זאָל האָבן מיט וואָס אָנצוצינדן די ליכט און „משה" זאָל האָבן פאַר זיך אויף די ווענט צוויי בילדער פון עלטערע מענטשן, ווען ער זאָגט: „דאָס זענען מיינע טאַטע-מאַמע וואָס זענען געשטאָרבן אויף קדוש השם" — און נישט אָנווייזן אויף צוויי ביליקע בילדלעך וואָס דערמאָנען אדם און חוה.

דער טעכנישער בינע-לייטער דאַרף זיך געפינען אויף אַלע פּראָבן, אָנהייבנדיק גלייך פון דער ערשטער, און די פּיעסע דאַרף אים זיין באַקאַנט אין אַלע איינצלהייטן. ביי דער צווייטער אָדער דריטער פּראָבע פאַרצייכנט ער שוין ביי זיך אַלע אויפטריטן, סצענישע עפעקטן (שיסן, שרייען א. א. ו.) און פורהאַנג — הייבן און פאַלן. דאָס אַלץ פאַרשרייבט ער אין אַ באַזונדער העפט, וואָס בילדעט אַ סצענאַריוס. אַפּאָר טעג פאַר דער פאַרשטעלונג שטעלט צונויף דער בינע-לייטער (צוזאַמען מיטן רעזשיסער) אַ רשימה פון קאָסטיומען, פאַריקן און רעקוויזיט, וועלכע ער גיט איבער (אויף באַזונדערע ליסטעס) דער טעכנישער קאָמיסיע צו באַזאָרגן. ער נעמט אויך אויף פונם רעזשיסער דעם פּלאַן פון דער בינע (דעקאָראַציעס) כדי אין טאָג פון דער פאַרשטעלונג צו קענען שוין זעלבסטשטענדיק אויסשטעלן די בינע. דער בינע-לייטער דאַרף זיין אומבאַדינגט פּינקטלעך, כדי צו פאָדערן פון די איבעריקע פּינקטלעכקייט. דער עיקר: 1) ביי די פאַרשטעלונגען דאַרף ער אַכטונג געבן אויפן פּינקטלעכן אָנהייב פונם שפּיל, (לויט דער אָנ-

Ghetto Fighters' House

געגעבענער צייט) וואָס עס קען אויך זיין מעגלעך, ווען ער וועט דעם ערשטן אַקט פון דער געגעבענער פּיעסע אויסשטעלן אין דער פריי אין טאָג פון דער פאָרשטעלונג. 2) ניט דערלאָזן צו קיין לאַנגע אנטראַקטן. וואָס וועט מעגלעך מאַכן צו ענדיקן פרי די פּיעסע. 3) אכטונג צו געבן, אַז בשעת דעם שפּילן און פּראָבירן זאָל הערשן הינטער דער בינע אַ פולשטענדיקע רויקייט; קיין פרעמדע פּערזאָנען, וואָס האָבן ניט קיין דירעקטן שייכות צו דער פאָרשטעלונג, אויך קיין פאַל ניט אַרומטערלאָזן הינטער דער בינע און אין די גאַרדעראָבן. דערביי דאַרפן קיין שום אויסנאַמען ניט געמאַכט ווערן. אין אָנהייב פון דער פאָרשטעלונג טאָר שוין דער בינע-לייטער ניט אָפּטרעטן פון דער בינע. ער האַלט דעם סצענאַריום אין דער האַנט און זיט אָפּ ביים גאַנג פון דער פּיעסע דעם פאָרהאַנג, אויפטריטן און עפּעקטן. דער פאָרהאַנג דאַרף געגעבן ווערן נאָך יעדן דריטן סיגנאַל, אָן שום פּויזעס. עס טאָרן ניט טאָלע-רירט ווערן קיין דערקלערונגען פון געוויסע אַקטיאָרן, אַז זיי זענען נאָך ניט פאַרטיק צום שפּילן. צום אויפטריט פון יעדער באַטרעפנדיקער פּערזאָן זאָגט נאָר דער בינע-לייטער: „אַריין" (אָנווייזנדיק דערביי ווער עס האָט אויפצוטרעטן) און יעגער דאַרף מאָמענטאַל אויפטרעטן. ווי נאָר דער אַקט ענדיקט זיך און דער פאָרהאַנג פאַלט, זעט דער בינע-לייטער, אַז די בינע זאָל באַלד אויסגעשטעלט ווערן. די סיגנאַלן, וועלכע ווערן געגעבן לויט זייערע אָנווייזונגען, דינען: ערשטער — בגזעגענען זיך, צווייטער — פאַר די אַקטיאָרן צו קומען אויף דער בינע און דריטער — צום אָנהייבן. דער געהילף-רעזשיסער זאָל אין די פּיעסן ניט מיט-שפּילן, ווייל ער האָט גענוג אַרבעט פאַר זיך.

IX.

פּראָבן.

עס ווערט באַשטימט די ערשטע פּראָבע, אויף וועלכער דער רעזשיסער לויט פאַר די פּיעסע — אויף דער פּראָבע דאַרפן

ומקען אַלע מיטגלידער פון דראַמאַטישן קרייז אָן אויסנאַם.
לענדיק די פּיעסע דאַרף דער רעזשיסער געבן אין קורצע
אַן איבערבליק, וועגן דעם געדאַנק פון דער פּיעסע און
בוי (קאָנסטרוקציע). ווינטשנסווערט איז, אַז יעדער איינציקער
גליד זאָל זיך וועגן דער פּיעסע אַרויסזאָגן, אונטערשטרייכן
הויפּטצילן און פאַרפלעכטן אַ לעבעדיקע דיסקוסיע וועגן
העלדן. דערנאָך ווערן פאַרטיילט די ראָלן, וועלכע דאַרפן צ
ערשטער לעז-פּראָבע שוין זיין אויסגעשריבן. ביי דער צו
פּראָבע, קומט פאַר די לעזונג פון די ראָלן אין פולן טאָן.
די דערשיינונג פון מאַרקירן די ראָלן אויף פּראָבעס
מראַגט אַן עפּידעמישן כאַראַקטער ביי אונזערע פּראָפעס
אַקטיאָרן, מוז אין די דראַמאַטישע קרייזן באַצייטנס בא
ווערן. די פּראָבן מוזן גראָד אַזוי ערנסט באַהאַנדלט ווערן,
פאָרשטעלונגען. דאָס פאַרענטפערן זיך מיט ניט דיספּאָזיצי
אַז ביי די פאָרשטעלונגען וועט שוין גוט אַרויסקומען", טאָר
גענומען ווערן אין אַכט. אונזערע פּראָפעסיאָנאַליסטן שאַצן
פילס איבער זייערע מעגלעכקייטן, וואָס ווייזט זיך ערשט
ביי דער פאָרשטעלונג, אין בפרט נאָך דער ליבהאָבער,
ווייניקער פּראַקטיצירט (רוטינירט). אויסנאַמען קענען נאָר
ווערן אין פאַל פון פאַרקילונג, אָפּשוואַכונג א. אז. וו.
ווען סיווערט אין איין טאָג צופיל פּראָבירט, קען דער רע
געבן די הסכמה גאָכצורעדן מעכאַניש דעם טעקסט (מאַרקירן
ביי די איבריקע פּראָבן טאָרן זיך שוין די ליבהאָבער
ניצן מיטן געשריבענעם טעקסט און דאַרפן קענען פריי
דעם סופלער.
עס מוז אונטבאַדינגט אָפּגעהיט ווערן, אַז די פּראָב
זיין אין פולן טאָן און געהעריקן טעמפּאָ, אונטער דער
פון רעזשיסער און סצענאַריוס. וויפל פּראָבן עס דאַרפן
ווערן, קען מען ניט באַשטימען. דאָס איז אָפּהענגיק פ
פון דער פּיעסע בשעת די פּראָבן און פון דער האַלטונג
עס דאַרף ווי אַמשטאַרקסטן אַכט געלייגט ווערן. אַז ביי די
פּראָבן זאָלן שוין אַלע קענען די ראָלן פון אויסנווייניק

ער צייט) וואָס עס קען. אויך זיין מעגלעך, ווען ער וועט
שטן אַקט פון דער געגעבענער פּיעסע אויסשטעלן אין דער
טאָג פון דער פאָרשטעלונג. 2) נישט דערלאָזן צו קיין לאַנגע
ן. וואָס וועט מעגלעך מאַכן צו ענדיקן פרי די פּיעסע,
נג צו געבן, אַז בשעת דעם שפּילן און פּראָבירן זאָל הערשן
דער בינע אַ פולשטענדיקע רויקייט: קיין פרעמדע פּערזאָ
ס האָבן נישט קיין דירעקטן שייכות צו דער פאָרשטעלונג,
ין פאַל נישט אַרונטערלאָזן הינטער דער בינע און אין
ערֿאַבן. דערביי דאַרפן קיין שום אויסנאַמען נישט געמאַכט
אין אָונם. פון דער פאָרשטעלונג טאָר שוין דער בינע,
נישט אָפּטרעטן פון דער בינע. ער האַלט דעם סצענאַריוס
ר האַנט און היט אָפּ ביים גאַנג פון דער פּיעסע דעם
אויפטריטן און עפעקטן. דער פֿירהאַנג דאַרף געגעבן ווערן
ן דריטן סיגנאַל, אָן שום פאַוזעס. עס טאָרן נישט טאַלע
נרן קיין דערקלערונגען פון געוויסע אַנטיילנעמער, אַז זיי
זך נישט פאַרטיק צום שפּילן. צום אויפטריט פון יעדער
דיקער פּערזאָן זאָגט נאָר דער בינע-לייטער: „אַריין"
יק דערביי ווער עס האָט אויפצוטרעטן) און יענער דאַרף
אַל אויפצוטרעטן, ווי נאָר דער אַקט ענדיקט זיך און דער
פאַלט, זעט דער בינע-לייטער, אַז די בינע זאָל באַלד
זעלט ווערן. די סיגנאַלן, וועלכע ווערן געגעבן לויט זייגע
ען, דינען: ערשטער — צונויפֿצוזאַמלען זיך, צווייטער — פאַר
לנעמער צו קומען אויף דער בינע און דריטער — צום
דער געהילף-רעזשיסער זאָל אין די פּיעסן נישט מיט
ייל ער האָט גענוג אַרבעט פאַר זיך.

IX.

פּ ר אָ ב ן.

ווערט באַשטימט די ערשטע פּראָבע, אויף וועלכער דער
לעזט פאַר די פּיעסע — אויף דער פּראָבע דאַרפן

ומקען אַלע מיטגלידער פון דראַמאַטישן קרייז אָן אויסנאַם. איבער-
לעזנדיק די פּיעסע דאַרף דער רעזשיסער געבן אין קורצע שטריכן
אַן איבערבליק וועגן דעם געדאַנק פון דער פּיעסע און איר געי
בוי (קאָנסטרוקציע). ווינטשנסמערט איז, אַז יעדער איינציקער מיט-
גליד זאָל זיך וועגן דער פּיעסע אַרויסזאָגן, אונטערשטרייכן אירע
חיסרונות און מעלות. אַ לעבעדיקע דיסקוסיע וועגן אַלע
הענלען. דערנאָך ווערן פאַרטיילט די ראָלן, וועלכע דאַרפן צו דער
ערשטער לעז-פּראָבע שוין זיין אויסגעשריבן. בײַ דער צווייטער
פּראָבע קומט פאָר די לעזונג פון די ראָלן אין פולן טאָן.

די דערשיינונג פון מאַרקירן די ראָלן אויף פּראָבעס, וואָס
טראָגט אַן עפּידעמישן כאַראַקטער ביי אונזערע פּראָפעסיאָנעלע
אַקטיאָרן, מוז אין די דראַמאַטישע קרייזן באַציינטס באַקעמפט
ווערן. די פּראָבן מוזן גראָד אַזוי ערנסט באַהאַנדלט ווערן, ווי די
פאָרשטעלונגען. דאָס פאַרענטפערן זיך מיט נישט דיספּאָזיציע און
אַז בײַ די פאָרשטעלונגען וועט שוין גוט אַרויסקומען, טאָר נישט
גענומען ווערן אין אַכט. אונזערע פּראָפעסיאָנאַליסטן שאַטן מערסטנ-
טיילס איבער זייערע מעגלעכקייטן, וואָס ווייזט זיך ערשט אַרויס
בײַ דער פאָרשטעלונג, אין בפרט נאָך דער ליבהאָבער, וואָס איז
ווייניקער פּראַקטיצירט (רוטינירט). אויסנאַמען קענען נאָר געמאַכט
ווערן אין פאַל פון מאַרקירונג, אָפּשוואַכונג א. אַז. וו. ווי אויך,
ווען ס'ווערט אין איין טאָג צופיל פּראָבירט, קען דער רעזשיסער
געבן די הסכמה באַצוורעדן מעכאַניש דעם טעקסט (מאַרקירן).

בײַ די איבעריקע פּראָבן טאָרן זיך שוין די ליבהאָבער נישט באַ-
נוצן מיטן געשריבענעם טעקסט און דאַרפן קענען פרײַ נאָכגיין
דעם סופלער.

עס מוז אומבאַדינגט אָפּגעהיט ווערן, אַז די פּראָבן זאָלן
גיין אין פולן טאָן און געהעריקן טעמפּאָ, אונטער דער אויפזיכט
פון רעזשיסער און סצענאַריוס. וויפל פּראָבן עס דאַרפן געמאַכט
ווערן, קען מען נישט באַשטימען. דאָס איז אָפּהענגיק פון גאַנג
פון דער פּיעסע בשעת די פּראָבן און פון דער האָלן-באַהערשונג.
עס דאַרף ווי אָפּטמאָרקסטן אַכט געלייגט ווערן, אַז בײַ די לעצטע
פּראָבן זאָלן שוין אַלע קענען די ראָלן פון אויסנווייניק און נישט

Ghetto Fighters' House

דאַרפֿן אָנקומען צום סופֿלער. דער סופֿלער דאַרף דינען נאָר אַלס הילפֿס־מיטל אין אַ באַזונדערן פֿאַל. עס וואָלט, פֿאַרשטייט זיך, אַם בעסטן געווען ווען מען זאָל זיך קענען אינגאַנצן באַגיין אָן דער הילף פֿון סופֿלער. די לעצטע גענעראַל־פּראָבע דאַרף שוין געמאַכט ווערן אין די געהעריקע קאָסטיומען, שמינקע (גרים) און ביי דער נייטיקער בינע־אויסשטאַטונג מיט אַלע עפֿעקטן. אויב ביי די פּראָבן זאָגט זיך אַ מיטגליד אַרויס, אַז ער וויל אויך שפּילן אַן אַנדערע ראָל (דובלירן) דאַרף מען אים דערלויבן, אויף וויפֿל עס איז מעגלעך ביי דער ראָלן־צעטיילונג (באַזעצונג) און סיוועט נישט שטערן דאָס גאַנצע צוזאַמענשפּילן. בכלל איז צו רעקאָמענדירן דאָס דובלירן פֿון ראָלן. אין די דראַמאַטישע קרייזן מוז באַקעמפֿט ווערן די טרויעריקע דערשיינונג אין אונזער פּראָפֿעסיאָנעלן טעאַטער: דאָס ראָלן־כאַפּן. קיין באַשטימטע ראָלן טאָר ביי די מיטגלידער פֿון דראַמאַטישע קרייזן נישט זיין. זיי דאַרפֿן זיך דורכוואַרפֿן אין אַלע אַרט ראָלן, ביי אַ לענגערער אַרבעט וועט זיך במילא זייער נייגונג צו וועלכן עס איז אַרט ראָלן (אַמפּלואַ) אַרויסרוקן. קיין „שטערנס" אָדער אַזוי גערופֿענע „סטאַרס" (היפּאַקטיאָרן) — טאָרן אין די קרייזן נישט זיין. דאָס פֿאַרסמט שוין די צוקונפֿטיקע אַרעפֿטן אידער זיי קומען נאָך צו דער פּראָפֿעסיאָנעלער אַרבעט.

ביי די לעצטע פּראָבן, דאַרפֿן ווי ווייט מעגלעך אָן זיין די בינע־אַרבעטער און היפּטגעלעך דער פֿירהאַנג־ציער. מיט אים דאַרף מען רעפּעטירן פּונקט אַזוי ווי מיט די שפּילער, ווייל זיין אויפֿגאַבע איז נישט ווייניקער פֿאַראַנטוואָרטלעך; ער דאַרף אַליין ביי דער גענעראַל־פּראָבע לאָזן און הייבן דעם פֿירהאַנג פּונקט אַזוי ווי ביי דער פֿאָרשטעלונג (לויט דער אָנווייזונג פֿונם געהילף־רעזשיסער.) און אויב עס באַמערקט זיך עפּעס אַ דעפֿעקט ביים הייבן און לאָזן דעם פֿירהאַנג — נאָך אַמאָל עס דורכמאַכן, ביז עס וועט זיך אינגאַנצן גוט איינגעבן. דעם פֿירהאַנג־ציער דאַרף מען באַלד צוגעוויינען, אַז ער האָט זיך צוצוהערן נאָר דעם געהילף־רעזשיסער (בינע־לייטער) און אַפֿילו נישט הערן דעם רעזשיסערס באַפֿעלן. דער ערשטער דאַרף זיך מיט אים באַלד אָפּרעדן וועגן די צייכנס לויט וועלכע ער האָט צו לאָזן און הייבן דעם פֿירהאַנג.

X

ראָלן־אויפֿפֿאַסונג און באַאַרבעטונג.

עס איז מערקווערדיק, וואָס ביז איצט איז מיר נאָך
אויסגעקומען צו הערן קיין מיינונג פֿון אַקטיאָרן אָדער סתם
טייזונגען ווי אַזוי צו לערנען אַ ראָל. אמת, עס האָבן זיך שוי
סן באַוווּסטע אַקטיאָרן אַרויסגעזאָגט ווי אַזוי זיי פּרוּוועלעך
נען און פֿאַרשטייען די באַטרעפֿנדיקע ראָל; אָבער ווי אַזוי אַ
דאַרף אין אַלגעמיין אויפֿגעפֿאַסט (פֿאַרשטאַנען) און באַאַר
ווערן, האָט מען זיך נאָך דערוויל נישט אַרויסגעזאָגט.
אַזוי ווי דער ענין איז פֿאַר די מיטגלידער פֿון די דראַ
מישע קרייזן זער וויכטיק, איז כדאי זיך ביי אים אויספֿירלע
אָפּצושטעלן.
באַקומענדיק פֿונם רעזשיסער אַ ראָל, דאַרף דער ליבהאָ
פֿונם דראַמאַטישן קרייז, קודם־כל איבערליינען עטלעכע מאָל
גאַנצע פּיעסע, זיך גוט פֿאַרטראַכטן איבער איר, אַנאַליזירן ד
אַזוי אַרום וועט זיך אין זיין פֿאַנטאַזיע אויסמאָלן אַ בילד
נאָר פֿון דער ראָל, וואָס דאַרף דורך אים געשאַפֿן ווערן
אויך פֿון דער גאַנצער פּיעסע. און ווען אין זיין פֿאַנטאַזיע
שוין שטיין אַ פֿאַרטיק בילד, קען ער זיך שוין געמען צו לע
זיין אייגענע ראָל, וואָס וועט דעמאָלט אויסקומען ביי אים
האָבער) דער צענטער אַרום וועלכן עס וויקלען זיך אַרום
אַנדערע פֿיגורן און דער געדאַנק פֿון דער פּיעסע. דערפֿאַר ד
זיך דער ליבהאָבער נישט יאָגן נאָך קיין הויפּטראָל. אַלע ר
אויב זיי ווערן נאָר גוט אויפֿגעפֿאַסט און געהעריק פֿאַרשט
זענען גוטע, ווייל יעדע איינציקע ראָל גיט די מעגלעכקייט
געפֿינען אין איר שיינע גרונטליניען, וואָס לאָזן זיך טיפֿ
פֿאַרשטענדיקער ראָלן־אויספֿירער קען פֿונם קלענסטן עפּיזאָד
אַ קליין קונסט־ווערק. די ראָל דאַרף מען זיך באַמיען אויפֿצו
נישט אויסערלעך, געבויט אויף איבערטרייבונגען (עפֿעקטן)
שוואַרצע קונצן. מען דאַרף זיך מיט איר צונויפֿשמעלצן. אַזוי

Ghetto Fighters' House

דארפן אָנקומען צום סופלער. דער סופלער דארף דינען נאָר אלס
הילפס-מיטל אין אַ באַזונדערן פאַל. עס וואָלט, פאַרשטייט זיך, אַם
בעסטן געווען ווען מען זאָל זיך קענען אינגאַנצן באַגיין אָן דער
הילף פון סופלער. די לעצטע גענעראַל-פּראָבע דאַרף שוין געמאַכט
ווערן אין די געהעריקע קאָסטיומען, שמינקע (גרים) און ביי דער
נייטיקער בינע-אויסשטאַטונג מיט אַלע עפעקטן. אויב ביי די פּראָבן
אַגט זיך אַ מיטגליד אַרויס, אַז ער וויל אויך שפּילן אַן אַנדערע
ראָל (דובלירן) דאַרף מען אים דערלויבן, אויף וויפל עס איז
מעגלעך ביי דער ראָלן-צעטיילונג (באַזעצונג) און סיוועט נישט
שטערן דאָס גאַנצע צוזאַמענשפּילן. בכלל איז צו רעקאָמענדירן
דאָס דובלירן פון ראָלן. אין די דראַמאַטישע קרייזן מוז באַקעמפט
ווערן די טרויעריקע דערשיינונג אין אונזער פּראָפעסיאָנעלן טעאַ-
טער: דאָס ראָלן-פאַרכאַפּן, קיין באַשטימטע ראָלן מאָר ביי די מיט-
גלידער פון דראַמאַטישע קרייזן נישט זיין. זיי דאַרפן זיך דורכ-
אַרבעטן אין אַלע אַרט ראָלן, ביי אַ לענגערער אַרבעט וועט זיך במילא
אַרויסווייזן צו וועלכן עס איז אַרט ראָלן (אמפּלואַ) אַרויסרוקן.
די „סטערנס" אָדער אַזוי גערופענע „סטאַרס" (הויפּטאַקטיאָרן) —
ווערן אין די קרייזן נישט זיין. דאָס פאַרסטמט שוין די צוקונפטיקע
[ו]עמען אידער זיי קומען נאָך צו דער פּראָפעסיאָנעלער אַרבעט.
די לעצטע פּראָבן, דאַרפן ווי ווייט מעגלעך אויך זיין די בינע-
מייסטער און הויפּטזעכלעך דער פאָרהאַנג-ציער. ביי אים דאַרף
[פ]רעפּעטירן פּונקט אַזוי ווי מיט די שפּילער, ווייל זיין אויפ-
[גאַב]ע איז נישט ווייניקער פאַראַנטוואָרטלעך: ער דאַרף אַלזאָ ביי
די גענעראַל-פּראָבע לאָזן און הייבן דעם פאָרהאַנג פּונקט אַזוי ווי
ביי דער פאָרשטעלונג (לויט דער אָנווייזונג פונם געהילף-רעזשי-
סער) און אויב עס באַמערקט זיך עפּעס אַ דעפעקט ביים הייבן
און לאָזן דעם פאָרהאַנג — נאָך אַמאָל עס דורכמאַכן, ביז עס וועט
אינגאַנצן גוט איינגעבן. דעם פאָרהאַנג-ציער דאַרף מען באַלד
[פאַר]וויינען, אַז ער האָט זיך צוצוהערן נאָר דעם געהילף-רעזשיסער
(אינספּיציענט-לייטער), און אַפילו נישט הערן דעם רעזשיסערס באַפעלן.
[דער רעזשיס]ער שטער דאַרף זיך מיט אים באַלד אָפּרעדן וועגן די צייכנס,
וועלכע ער האָט צו לאָזן און הייבן דעם פאָרהאַנג.

X

ראָלן-אויפפאַסונג און באַאַרבעטונג.

עס איז מערקווערדיק, וואָס ביז איצט איז מיר נאָך נישט אויסגעקומען צו הערן קיין מיינונג פון אַקטיאָרן אָדער סתם אָנ-הייבענגען ווי אַזוי צו לערנען אַ ראָל. אמת, עס האָבן זיך שוין אַ סך באַוווסטע אַקטיאָרן אַרויסגעזאָגט ווי אַזוי זיי פּרובירלעך לער-נען און פאַרשטייען די באַטרעפנדיקע ראָל; אָבער ווי אַזוי אַ ראָל דאַרף אין אַלגעמיין אויפגעפאַסט (פאַרשטאַנען) און באַאַרבעט ווערן, האָט מען זיך נאָך דערווייל נישט אַרויסגעזאָגט.

אַזוי ווי דער ענין איז פאַר די מיטגלידער פון די דראַמאַ-טישע קרייזן זייער וויכטיק, איז כדאי זיך ביי אים אויספירלעכער אָפּצושטעלן.

באַקומענדיק פונם רעזשיסער אַ ראָל, דאַרף דער ליבהאָבער פונם דראַמאַטישן קרייז, קודם-כל איבערלייענען עטלעכע מאָל די גאַנצע פּיעסע, זיך גוט פאַרטראַכטן איבער איר, אַנאַליזירן זי און אַזוי אַרום וועט זיך אין זיין פאַנטאַזיע אויסמאָלן אַ בילד נישט נאָר פון דער ראָל, וואָס דאַרף דורך אים געשאַפן ווערן נאָר אויך פון דער גאַנצער פּיעסע. און ווען אין זיין פאַנטאַזיע וועט שוין שטיין אַ פאַרטיק בילד, קען ער זיך שוין נעמען צו לערנען זיין אייגענע ראָל, וואָס וועט דעמאָלט אויסקומען ביי אים (ליב-האָבער) דער צענטער אַרום וועלכן עס וויקלען זיך אַרום אַלע אַנדערע פיגורן אין דער געדאַנק פון דער פּיעסע. דערפאַר דאַרף זיך דער ליבהאָבער נישט יאָגן נאָך קיין הויפּטראָל. אַלע ראָלן, אויב זיי ווערן נאָר גוט אויפגעפאַסט און געהעריק פאַרשטאַנען, זענען גוטע, ווייל יעדע איינציקע ראָל גיט די מעגלעכקייט צו געפינען אין איר שיינע גרונטליניען, וואָס לאָזן זיך שליפן. אַ פאַרשטענדיקער ראָלן-אויספירער קען פונם קלענסטן עפּיזאָד שאַפן אַ קליין קונסט-ווערק. די ראָל דאַרף מען זיך באַמיען אויפצופאַסן נישט אויסערלעך, געבויט אויף איבערטרייבונגען (עפעקטן) און שוואַרצע קונצן. מען דאַרף זיך מיט איר צונויפשמעלצן. אַזוי אַז

Ghetto Fighters' House

צווי פאַקטאָרן, קומט פאַר אינווייניק (אין דער נשמה) און ניט פון אויסן. איצט קומט די הויפּטזאַך, אויף וועלכער אַלע מיטגלידער פון די דראַמאַטישע קרייזן (אָן אויסנאַם) דאַרפן אַמשטאַרקסטן אַכטונג צו געבן. דאָס איז די דיקציע (אויסשפּראַך).

XI

ד י ק צ י ע.

שוין ניט רעדנדיק דערפון, אַז אַ ראָל מוז דייטלעך און ריין אָפּגערעדט ווערן, דאַרף מען בכלל אויף דער אויסשפּראַך ביים לייענען און רעדן וואָס מער געוויכט לייגן. און ניט נאָר די, וואָס ווילן מיט דער צייט אַרבעטן אין טעאַטער, נאָר אַלע מענטשן, וואָס האָבן דאָס גליק באַשאָנקען צו זיין מיטן פּרעכטיקן אינסטרומענט — די שפּראַך, דאַרפן איר ווי געהעריק פּלעגן, דאַרפן זיך איבן אין דער קונסט פון שיין און דייטלעך רעדן.

מען מוז זיך איינמאָל־פאַר־אַלעמאָל קלאָר־מאַכן, אַז כדי אַן אַנדערער זאָל אייך פאַרשטיין, מוזט איר קודם־כל זיך אַליין פאַרשטיין. דעריבער מוז מען זיך פריער אויסלערנען צו רעדן לאַנגזאַם און דייטלעך. ווען דאָס וועט דערגרייכט ווערן, וועט מען שוין קענען אָפּערירן מיט דער שפּראַך אין אַלע ריכטונגען. ווי למשל: רעדן שנעל, רויק, שטיל, הויך א. ז. וו. כדי דאָס צו דערגרייכן, מוזן די מיטגלידער פון די דראַמאַטישע קרייזן זיך צוגעוויינען צו לייענען אויפן קול אַלץ וואָס קומט אונטער זייער האַנט: אַ פּיעסע, צי אַ וויסנשאַפטלעך בוך; אַ זשורנאַל צי אַ צייטונג — אַלץ לייענען אויפן קול און דערביי אַכטונג געבן ניט צו „שלינגען" קיין ווערטער און אַפילו קיין זילבע, קיין אות ניט דורכצולאָזן. גלייך ווי אין די נאָטן מוז יעדער טאַקט, יעדער טאָן אויסגעהאַלטן ווערן, אַזוי אויך ביים וואָרט. דאָס גאַנצע „וואָרט" מוז אויסגערעדט ווערן און ניט „וואָר". צוליב איין בוכשטאַב פאַרלירט שוין דאָס וואָרט דעם קלאַנג און דערמיט אויך דעם גאַנצן געדאַנק און זין. מען מוז אַלזאָ אַכטונג געבן, אַז גלייך ווי דער גאַנצער זאַץ

מוז אויך יעדעס וואָרט פון דעם ערשטן ביז דעם לעצטן בוכשטאַב שאַרף און דייטלעך אַרויסגערעדט ווערן. עס מאָג גאָרניט פאַרשלונגען ווערן. אָט למשל דער זאַץ: „וועט ער קומען"? אויב מען וועט אים ניט שאַרף און דייטלעך אַרויסרעדן, קען ער באַקומען גאָר אַן אַנדערן זין: „וועטער קומען".

איצט דאַרף מען אויך אַכטונג געבן, אַז ביי אַ זאַץ, ווי למשל: „אויך פון האָלץ ווערן געמאַכט טעלער", זאָל מען דייטלעך הערן דעם לעצטן אות פון וואָרט „געמאַכט" און דעם ערשטן פון וואָרט „טעלער" ד. ה. די „ט". די פאַראייניקונג פון די אותיות דאַרף אַלזאָ ניט שטערן די גאַנצע האַרמאָניע פון שיין רעדן און אויף דעם דאַרף מען אַ סך געוויכט לייגן. און טאַקע דאָ שפּילט די הויפּטזאַך דאָס לאַנגזאַמע לייענען און רעדן, מיטן שנעלן לייענען און שנעלן רעדן ווערט מען אַליין פאַרמאַטערט און מ'פאַרמאַטערט אויך דעם צוהערער, ווייל אויך די לעצטע דאַרפן דאָך האָבן די נייטיקע צייט צו קענען פאַרשטיין דאָס, וואָס זיי האָבן געהערט. ביים שנעלן לייענען און רעדן, קען מען דאָך אין די געדאַנקען ניט נאָכיאָגן דאָס געהערטע און — מ'לאָזט דורך איניקע ווערטער, דערנאָך גאַנצע זאַצן און לסוף הערט מען עס אויפגאַנצן אויף צו הערן און מען טראַכט נאָר וועגן עפּעס אַנדערש. צו שיין און דייטלעך רעדן געהערט אויך דאָס לאָגישע אַקצענטירן (אונטערשטרייכן) פון אַ געוויסן אויסדרוק. יעדע גרופּע אויסדרוקן, וואָס זענען צווישן זיך לאָגיש צונויפגעבונדן, האָבן אין זיך איין קערן־אויסדרוק און דער דאַרף זיין שטאַרקער אונטערגעשטראָכן אין דער שטים.

מיר קומען דעריבער צום באַשלוס, אַז כדי זיך אויסצולערנען שיין און דייטלעך רעדן, דאַרף מען לכתחילה הויך רעדן און לייענען, ווייל אַזוי ווי די שפּראַך־אָרגאַנען זענען דער מענטשלעכער רעד־אינסטרומענט, אַזוי איז דאָס אויער — דער דיריגענט און גלייכצייטיק קריטיקער. דאָס אויער גיט אַכטונג אויף דער ריינקייט און אויסדרוק פון דער שפּראַך, אויף איר קלאַנג; דאָס אויער אַרבעט אויס די נייטיקע פּויזעס, דעם טעמפּאָ, טאָן און די שפּראַך־אָרגאַנען פּאַסן זיך צו צום אויער און פאַלן אַרונטער אונטער זיין רשות.

Ghetto Fighters' House

קטאָרן. קומט פאַר אינווייניק (אין דער נשמה) און נישט
ן. איצט קומט די הויפטזאַך, אויף וועלכער אַלע מיטגלידער
דראַמאַטישע קריי̆זן; (אָן אויסנאַם) דאַרפן אַמשטאַרקסטן
צו געבן. דאָס איז די דיקציע (אויססמראַך).

XI.

דיקציע.

ין נישט רעדנדיק דערפון, אַז אַ ראָל מוז דייטלעך און
ערעדט ווערן, דאַרף מען בכלל אויף דער אויסשפּראַך
גען און רעדן וואָס מער געוויכט לייגן. און נישט נאָר די,
ן מיט דער צייט אַרבעטן אין טעאַטער, נאָר אַלע מענטשן,
בן דאָס גליק באַשטיקן צו זיין מיטן פּראַקטיקן אינסטרו-
די שפּראַך, דאַרפן איר ווי געהעריק פלעגן, דאַרפן זיך
דער קונסט פון שיין און דייטלעך רעדן.

ען מוז זיין איינמאָל-פאַר-אַלעמאָל קלאָר-מאַכן, אַז כדי אַן
זאָל אייך פאַרשטיין, מוזט איר קודם-כל זיך אַליין פאַר-
דעריבער מוז מען זיך פרייער, אויסלערנען צו רעדן לאַנג,
דייטלעך. הען דאָס וועט דערגרייכט ווערן, וועט מען
ען אָפּערירן מיט דער שפּראַך אין אַלע ריכטונגען, ווי
עדן שנעל, רויק, שטיל, הויך א. ז. וו כדי דאָס צו דער-
מוזן די מיטגלידער פון די דראַמאַטישע קרייזן זיך צוגע-
לעזן אויפן קול אַלץ וואָס קומט אונטער זייער האַנט:
צי אַ וויסנשאַפטלעך בוך: אַ זשורנאַל צי אַ צייטונג —
ען אויפן קול און דערביי אַכטונג געבן נישט צו „שלינגען"
טער און אפילו קיין זילבע, קיין אות נישט דורכצולאָזן.
אין די נאָטן מוז יעדער טאַקט, יעדער טאָן אויסגעהאַלטן
ווי אויך ביים וואָרט. דאָס גאַנצע „וואָרט" מוז אויסגערעדט
נישט „וואָר". צוליב איין בוכשטאַב פאַרלירט שוין דאָס
ן קלאַנג און דערמיט אויך דעם גאַנצן געדאַנק און זיין
מוז אַלזאָ אַכטונג געבן, אַז גלייך ווי דער גאַנצער זאַץ

מוז אויך יעדעס וואָרט פון דעם ערשטן ביז דעם לעצטן בוכשטאַב שאַרף און דייטלעך אַרויסגערעדט ווערן. עס טאָר גאָרנישט פאַרשלונגען ווערן. אַז למשל דער זאָגט: „ווען ער קומען"? אויב מען וועט אים נישט שאַרף און דייטלעך אַרויסרעדן, קען ער באַקומען גאָר אַן אַנדערן זין: „וועטער קומען".

איצט דאַרף מען אויך אַכטונג געבן, אַז ביי אַ זאַץ, ווי למשל: „אויך פון האַלץ ווערן געמאַכט טעלער", זאָל מען דייטלעך הערן דעם לעצטן אות פון וואָרט „געמאַכט" און דעם ערשטן פון וואָרט „טעלער" ד. ה. די „ט". די פאַריייניקונג פון די אותיות דאַרף אַלזאָ נישט שטערן די גאַנצע האַרמאָניע פון שיין רעדן און אויף דעם דאַרף מען אַ סך געוויכט לייגן. און טאַקע דאָ שפּילט די הויפּטזאַך דאָס לאַנגזאַמע לייענען און רעדן. מיטן שנעלן לייענען און שנעלן רעדן ווערט מען אַליין פאַרמאַטערט און מ'פאַרמאַטערט אויך דעם צוהערער, ווייל אויך די לעצטע דאַרפן דאָך האָבן די נייטיקע צייט צו קענען פאַרשטיין דאָס, וואָס זיי האָבן געהערט. ביים שנעלן לייענען און רעדן, קען מען דאָך אין די געדאַנקען נישט נאָכיאָגן דאָס געהערטע און — מ'לאָזט דורך איניקע ווערטער, דערנאָך גאַנצע זאַצן און לסוף הערט מען עס אינגאַנצן אויף צו הערן און מען טראַכט גאָר וועגן עפּעס אַנדערש. צו שיין און דייטלעך רעדן געהערט אויך דאָס לאָגישע אַקצענטירן (אונטערשטרייכן) פון אַ געוויסן אויסדרוק. יעדע גרופּע-אויסדריקן, וואָס זענען צווישן זיך לאָגיש צוזאַמענגעבונדן, האָבן אין זיך איין קערן-אויסדרוק און דער דאַרף זיין שטאַרקער אונטערגעשטראָכן אין דער שטים.

מיר קומען דעריבער צום באַשלוס, אַז כדי זיך אויסצולערנען שיין און דייטלעך רעדן, דאַרף מען לכתחילה הויך רעדן און לייענען, ווייל אַזוי ווי די שפּראַך אָרגאַנען זענען דער מענטשלעכער רעד-אינסטרומענט, אַזוי איז דאָס אויער — דער דיריגענט און גלייכצייטיק קריטיקער. דאָס אויער גיט אַכטונג אויף דער ריינקייט און אויסדרוק פון דער שפּראַך, אויף איר קלאַנג; דאָס אויער אַרבעט אויס די נייטיקע פּויזע, דעם טעמפּאָ, טאָן און די שפּראַך-אָרגאַנען מאַכן זיך צו צום אויער און פאַלן אינגאַנצן אונטער זיין רשות.

Ghetto Fighters' House

האָבן זיך ווידער צוזאַמענצוטרעפֿן, כדי באַלד צוצוטרעטן צו דער ווייטערדיקער אַרבעט. אויב דער אָנונמ האָט געהאַט דעם געהעריקן דערפֿאָלג, דאַרף עס די ליבהאָבער מוט צוגעבן צו זוכן נייערע, שווערערע אויפֿגאַבן. אויב, צוליבי פֿאַרשידענע סיבות, האָט די פֿאָרשטעלונג נישט געהאַט דעם געהעריקן דערפֿאָלג, דאַרף עס דעם קרייז נישט אָפּשרעקן: פֿאַרקערט דאָס דאַרף אים צוגעבן מער מוט, כדי מיט אַ גרעסערער ענערגיע צו פֿאַרריכטן די געמאַכטע פֿעלערן, ביז ער וועט ענדלעך דערגרייכן זיין ציל.

וואַרשע, דעצעמבער 1922.

Ghetto Fighters' House

51

Informator Kół Dramatycznych.

DRUK. „REKORD" WARSZ. DZIKA 19